

MUNI
LAW

Jiří Valdhans

Regulace vnějších obchodních vztahů EU

HISTORICKÝ VSTUP, POVÁLEČNÉ OBDOBÍ DO 1990

- poválečná obnova, dvouletka 1947/48
- komunistické pětiletky
- vznik RVHP 1949
- monopol státu v oblasti zahraničního obchodu
- podniky zahraničního obchodu

HISTORICKÝ VSTUP, 1990 - 2004

- soukromé podnikání
- zrušení monopolu podniků zahraničního obchodu, ale uchování kontroly nad obchodem s „citlivými“ komoditami
- 20% dovozní přírážka (cíl zabránit nekontrolovatelným dovozům)
- zánik RVHP 1991
- vznik EGAP, ČOB, Czech Trade
- celní unie se SR od 1993
- zóna volného obchodu s EU (Asociační dohoda, Prozatimní dohoda)

SYSTEMATIKA MEZINÁRODNÍCH OBCHODNÍCH VZTAHŮ

Tři úrovně vztahů

Vztahy mezi státy a mez. organizacemi

Vztahy mezi státem a subjekty na jeho území

Vztahy mezi obchodníky z různých států

Vnější obchodní vztahy EU jsou regulovány na první a druhé úrovni

EU – CELNÍ UNIE, JEDNOTNÝ VNITŘNÍ TRH

od roku 1968 funguje ES jako

celní unie

- zóna volného obchodu
- celní unie
- společný trh
- jednotný vnitřní trh
- měnová unie

jednotný vnitřní trh

- 4 základní svobody
- ochrana HS
- regulace státní pomoci

PRINCIP SPOLEČNÉ OBCHODNÍ POLITIKY

- pokud jde o obchodní vztahy (včetně WTO), vystupuje EU jako jeden subjekt, za který jedná Komise
- vede obchodní jednání, reprezentuje zájmy EU i členských států
- implementace SOP – čl. 207 (ex-133)
- Komise musí informovat Radu (ta je „hlavním“ orgánem)
- Rada vydá zmocnění (Komise jedná pouze v intencích zmocnění)
- Komise musí konzultovat s „Article 133 (207) Committee“

KDO

□ RADA

- uzavírá mez. smlouvy po konzultaci s Evr. parlamentem
- zboží (kvalifikovaná většina), služby, IPR (jednomyslnost)
- rozhoduje na základě info od Komise
- zmocňuje Komisi a stanoví jí mandát

□ KOMISE

- vyjednává o smlouvách podle zmocnění Rady
- při vyjednávání konzultuje s výborem dle čl. 207 (art. 133 Com.)
- vyjednávání s NGO a podnikatelskou sférou

□ PARLAMENT

- musí být informován, povinné konzultace
- když mez. smlouva přesahuje rámec SOP, tak ke sjednání uděluje souhlas

SPOLEČNÁ OBCHODNÍ POLITIKA - DOSAH

- úprava celních sazeb,
- uzavírání celních a obchodních dohod týkajících se obchodu zbožím a službami,
- obchodní aspekty duševního vlastnictví,
- přímé zahraniční investice,
- sjednocování liberalizačních opatření,
- vývozní politika
- opatření na ochranu obchodu, jako jsou opatření pro případ dumpingu a subvencování

SPOLEČNÁ OBCHODNÍ POLITIKA – PRÁVNÍ ZÁKLADY

čl. 206
cíle

čl. 207
rozsah

čl. 208-211
rozvojová spolupráce

NÁSTROJE SOP: DLE ÚROVNĚ VZTAHŮ V RÁMCI PMO

smluvní nástroje

- multilaterální smlouvy
- bilaterální smlouvy

autonomní nástroje

- unijní právní akty
- nařízení

NÁSTROJE SOP: EKONOMICKO-ADMIN. POHLED

tarifní nástroje

- cla
- dávky s rovnocenným účinkem
- ekonomické, nikoliv administrativní omezení

kvantitativní nástroje

- kvóty
- opatření s rovnocenným účinkem
- administrativní omezení

NÁSTROJE SOP: DALŠÍ ČLENĚNÍ

zjevné nástroje

- celní tarify
- kvóty

skryté nástroje

- sanitární
- fytosanitární
- technické požadavky
- aj.

SMLUVNÍ NÁSTROJE

viz také <https://www.euroskop.cz/8894/sekce/vnejsi-obchodni-vztahy/>

SMLUVNÍ NÁSTROJE

- hlavní pramen – dohody WTO
 - odstranění diskriminace
 - liberalizace obchodu
 - předvídatelnost obchodního systému
 - poctivý obchod (odstranění dumpingu, subvencí)
 - podpora reforem a hosp. rozvoje rozvojových zemí
- celní unie ? porušení principů WTO
 - proto výjimka – čl. XXIV GATT
- přímý účinek práva WTO = NE
- výjimky
 - právo EU na dohody WTO odkazuje
 - právo EU implementuje ustanovení dohod WTO

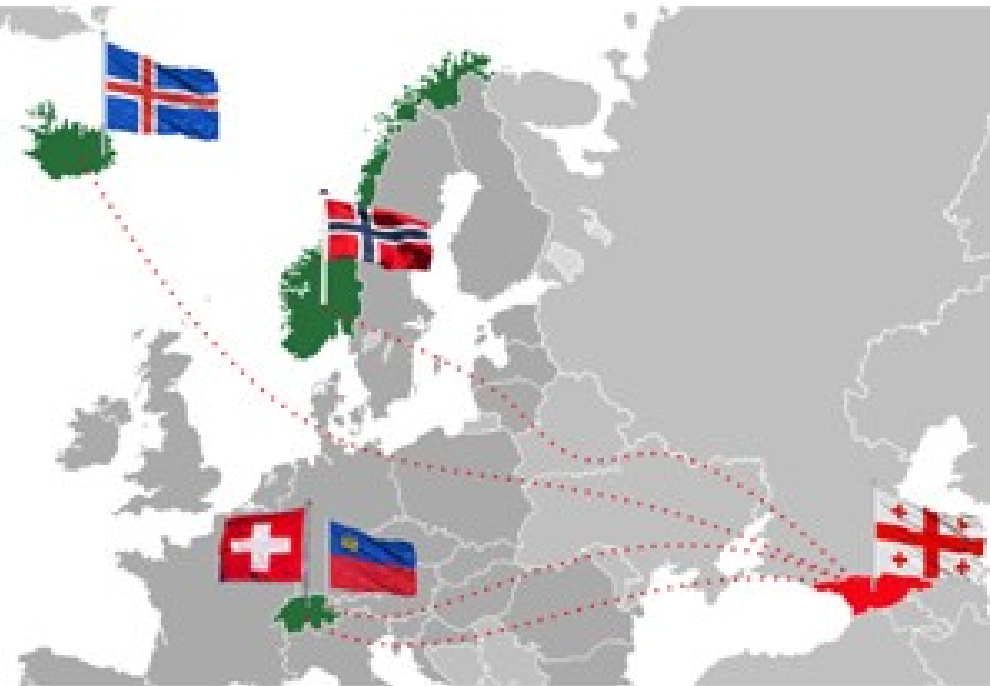

DOHODY S EVROPSKÝMI STÁTY MIMO EU

□ preferenční dohody s

rozvinutými státy

- ESVO – zóna volného obchodu (průmyslové zboží a zpracované zemědělské a rybí produkty)
- EHP – 4 základní svobody (ale nejedná se o celní unii), další vztahy
- Švýcarsko – volný obchod z 1972 a více než 10 sektorových dohod (volný pohyb osob, letecká a pozemní doprava, zemědělství, veřejné zakázky, Schengen, zemědělské produkty aj.)

DOHODY S EVROPSKÝMI STÁTY MIMO EU

celní unie

- Andorra
- San Marino
- Monako
- Turecko

zóna volného obchodu

- Faerské ostrovy
- Albánie, Černí Hora, Srbsko, Makedonie
- Ukrajina, Moldávie, Gruzie

DALŠÍ ZÓNY VOLNÉHO OBCHODU

- Jižní Korea = vzor pro další vyjednávání
 - uzavřeno 6. 10. 2010, provádění od června 2011
 - první dohoda tohoto typu s asijským státem (i hosp. soutěž)
 - očekává se nárůst českých vývozů do Koreje o 15% (zejména strojírenství a zpracovatelský průmysl),
 - dále odstraněna povinnost využívat místní podnikatele pro stavební služby
- Singapur
- Japonsko
- Kanada – Comprehensive Economic and Trade Agreement
 - ukončeno 2016, provádí se od 9/2017

DALŠÍ ZÓNY VOLNÉHO OBCHODU

KLÍČOVÁ FAKTA

Region s více než **260 milionů** spotřebitelů

Pátá největší ekonomika mimo EU s **ročním HDP ve výši 2,2 bilionu eur**

Uzavřené trhy s vysokými celními a necelními překážkami

Destinace pro zboží z EU v hodnotě **45 miliard eur** (v roce 2018)
a službv z EU v hodnotě **23 miliard eur** (2017)

Trh pro **60 500 podniků z EU**

Významná destinace pro investice z EU –
v roce 2017 činil **objem investic 381 miliard eur**

□ MERCOSUR

- 2019
- Argentina, Brazílie, Paraguay a Uruguay
- dohoda dosažena v srpnu 2019 (odstranění cel až 35%)
- EU je největším obchodním partnerem

DALŠÍ DOHODY

Mexiko

- 2020 (úprava dohody z 1997), zóna volného obchodu, potírání korupce, praní špinavých peněz, lidská práva

země střední Ameriky

Peru, Chile

Vietnam (2020)

Nový Zéland (2022)

Středozeemí

- Unie pro Středomoří (2008): Alžír, Egypt, Izrael, Jordánsko, Libanon, Tunisko, Maroko
- snahy o vytvoření zóny volného obchodu (neúspěšné),
- Free Trade Area – omezování celních sazeb

PREFERENČNÍ REŽIM VŮČI ACP STÁTŮM

- spolupráce v podobě hospodářského partnerství (není vytvářena zóna volného obchodu ani celní unie)
- Dohody s ACP státy (79 států)
 - Dohody z Lomé I - IV (minulost)
 - Dohody z Cotonou (současnost)
 - z roku 2000, končí v únoru 2020 (prodlouženo)
 - každých 5 let je možná revize
 - kritizováno neposkytování výhod jiným rozvojovým zemím
 - prosinec 2020 nahrazeno novou dohodou (viz dále)

PREFERENČNÍ REŽIM VŮČI ACP STÁTŮM

- rozvoj
 - Evropský rozvojový fond (ERF)
- dohody o hospodářském partnerství dle teritorií:
 - západní Afrikou
 - skupinou států Jihoafrického společenství pro rozvoj
 - Východoafrickým společenstvím
 - střední Afrikou (pouze Kamerun)
 - východní a jižní Afrikou
 - státy CARIFORA
 - tichomořskými státy
- migrace

PREFERENČNÍ REŽIM VŮČI ACP STÁTŮM

- nová podoba (od 2020)
 - EU usilovala o výrazně revidovanou podobu
 - ekonomická spolupráce
 - lidská práva
 - klimatické změny
 - migrace
- Rada ministrů ACP-EU
- Smíšený ministerský výbor ACP-EU
- Smíšené parlamentní shromáždění ACP-EU

African, Caribbean & Pacific Group of States

48 countries from Sub-Saharan Africa, 16 from the Caribbean and 15 from the Pacific

ČÍNA

- 2020 dohoda o investicích (CAI)
- EU otevřenější pro zahraniční investice
- záruky ze strany Číny pro vstup investorů z EU

SMLUVNÍ NÁSTROJE – PROBÍHAJÍCÍ JEDNÁNÍ

Indie

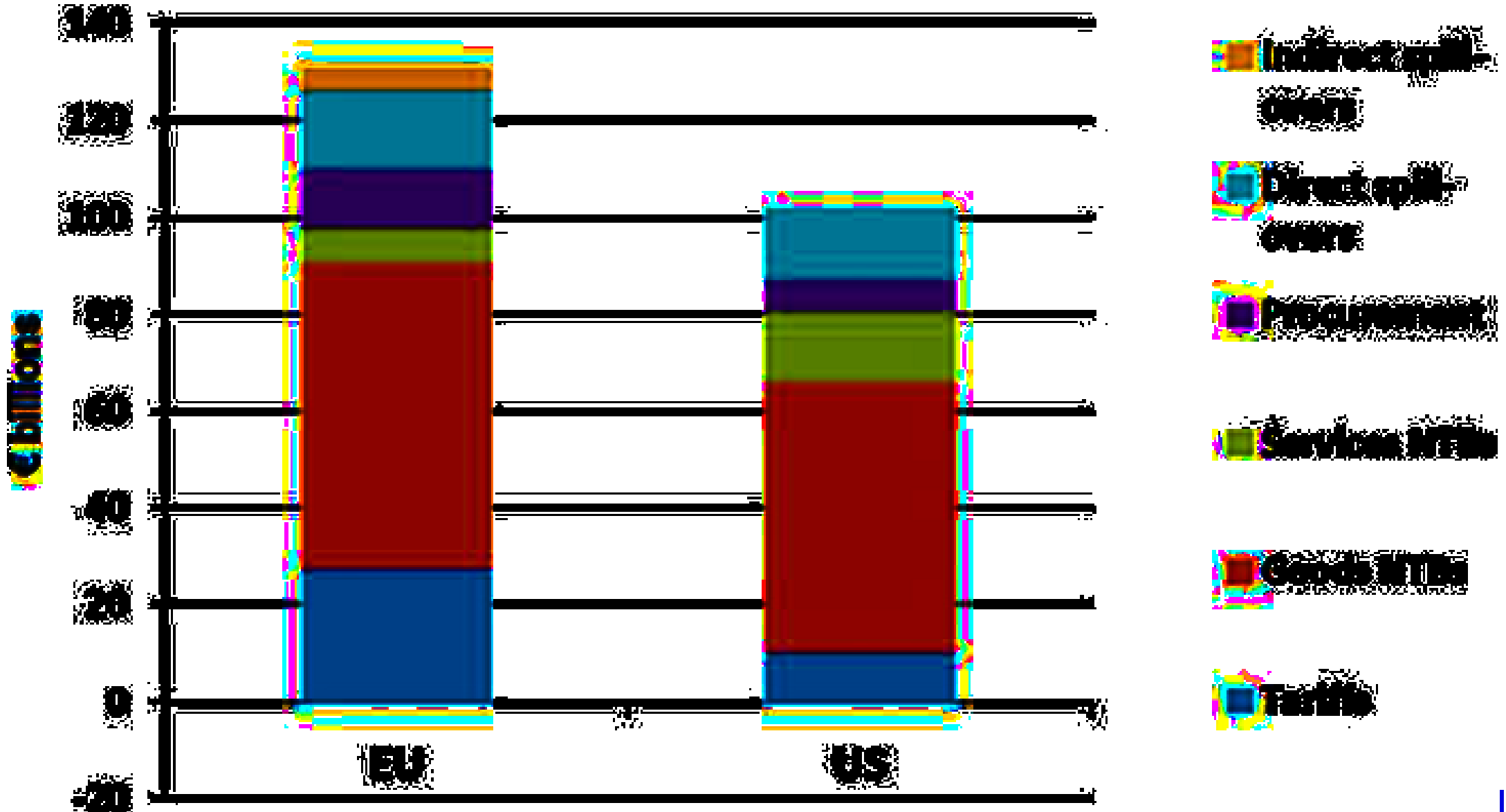
- problematické oblasti – automobily, zadávání veřejných zakázek, ochrana práv duševního vlastnictví
- jednání stagnují
- 2016 Indie ukončila BIT s členskými státy, snaží se o nové (nelze)

Austrálie

SMLUVNÍ NÁSTROJE – KÝŽENÁ BUDOUCNOST?

- Transatlantické obchodní a investiční partnerství
 - zahájeno v létě 2013, mělo skončit do 2 let
 - v červenci 2015 běželo 10 kolo vyjednávání (služby), další odložena na podzim (udržitelný rozvoj)
 - od února 2015 běželo 12 kolo, nyní jednání přerušena
 - EU – zájem na ochraně veřejných služeb
 - EU a USA tvoří 47% světového HDP
 - očekává se zvýšení exportu do USA o 28%
 - zvýšení HDP v obou smluvních stranách o 0,5% do 2027
 - zisky ročně EU 68-119mld EUR, USA 50-95mld EUR
 - dopad primárně na malé a střední podniky (98% společností v EU)
 - exportní aktivity tvoří 45% obratu

MUNI
LAW

AUTONOMNÍ NÁSTROJE - TARIFNÍ

DOVOZ

AUTONOMNÍ NÁSTROJE - TARIFNÍ

- ovlivněny smluvními nástroji
- Společný celní sazebník – nař. č. 2658/87
- Modernizovaný Celní kodex – nař. č. 952/2013
 - jednotné pojmosloví
- Systém všeobecných celních preferencí – nař. č. 978/2012
- Systém Společenství pro osvobození od cla – nař. 1186/09
 - kategorie zboží osvobozené od cla (osobní majetek, zboží nepatrné hodnoty, vzdělávací a vědecké nástroje, pohonné hmoty ve vozidlech vstupujících do EU, rakve a urny)
 - používalo se např. u zboží potřebného pro boj s covid-19

SPOLEČNÝ CELNÍ SAZEBNÍK

- průměrná sazba cca 4% - výsledek jednání ve WTO
 - státy jako Brazílie, Indie, Indonésie 20 – 35%
- celní území je větší, než EU – zahrnuje i teritoriální moře, vnitřní námořní vody, vzdušný prostor
- dvě části
 - kombinovaná nomenklatura – systém označování zboží (každoroční aktualizace)
 - celní sazby (integrovaný celní sazebník TARIC, téměř denně aktualizován)

PŘÍKLADY CELNÍCH SAZEB

- cukr bílý – 41,9 EUR / 100 kg,
 - rýže – 65 EUR / 1t
 - banány – 16% (preference 12,5%)
 - meruňky čerstvé – 20% (16,5%)
 - meruňky s alkoholem – 25,6%
 - oděvy – 12% (9,6%),
 - bavlněné tkaniny – 8% (6,4%)
 - šperky – 2,5% (0%)
-
- surové železo – 1,7%,
 - profily ze železa – bez cla
 - nářadí – 3,7% (0%)
 - automobily – 10% (6,5%)

CELNÍ KODEX

- rozdílnost národních předpisů bránila aplikaci sazebníku
- procesní ustanovení pro aplikaci cel stanovených sazebníkem
 - začlenit pod rubriku kombinované nomenklatury a podle toho stanovit celní sazbu
 - vypočítat celní hodnotu
 - stanovit původ zboží – základní nebo preferenční pravidlo
 - vyměřit clo

STANOVENÍ PŮVODU

- je zboží zahraniční nebo tuzemské?
- když zahraniční – ze státu s preferenčním nebo nepreferenčním režimem?
- v rámci WTO – Dohoda o pravidlech původu

VŠEOBECNÝ SYSTÉM PREFERENCÍ – NAŘ. 978/2012

- **GSP** (dříve nejvíce Čína)
 - od 2015 ztrácí nárok Čína, Thajsko, Maledivy,
- **GSP+** speciální pobídkový režim pro udržitelný rozvoj a řádnou správu věcí veřejných (nulová celní sazba pro VYBRANÉ produkty)
 - Arménie, Bolívie, Kostarika, Kapverdy, Ekvádor, Gruzie, Mongolsko, Pákistán, Peru, Guatemala, Panama a Salvador
- **Everything but Arms** pro nejméně rozvinuté země (50) – zcela bezcelní a bezkvótní přístup. Země musí být uznána OSN.

VŠEOBECNÝ SYSTÉM PREFERENCÍ - ZMĚNY

□ větší cílenost

- některé státy vypadly (vypadnou)
- tři roky po sobě HNP na hlavu dosáhl úrovně klasifikace Světové banky „**high-income**“ (Saudská Arábie, Kuvajt, Katar, ...) nebo „**upper middle income**“ (Brazílie, Kostarika, Venezuela, Rusko, Kazachstán, ...),
- mají jiný preferenční režim (asociační dohody Maroko, Egypt, Jordánsko, ... a nebo EPA – Jamajka, Bahamy, Ghana, ...)

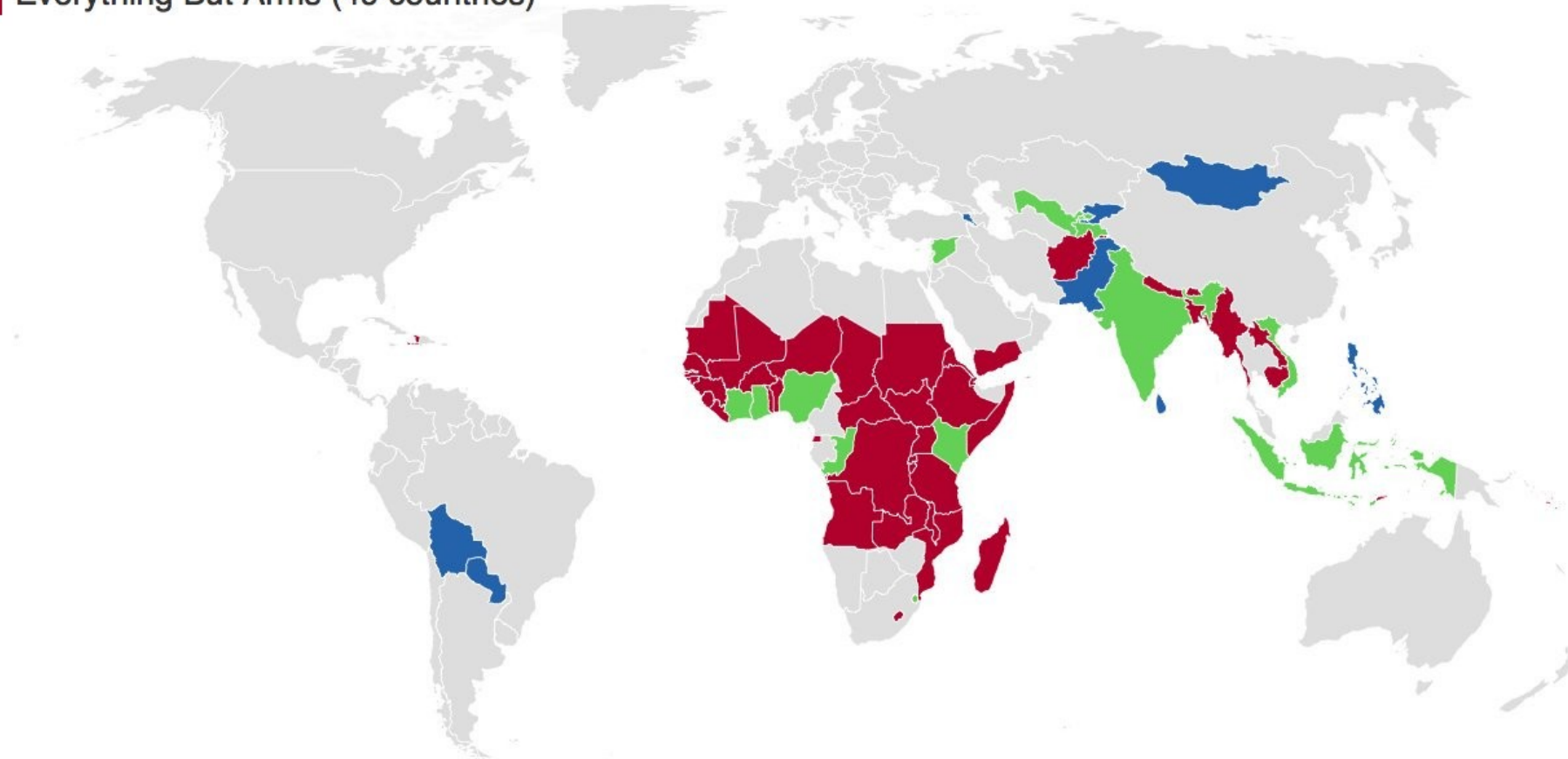
□ zatraktivnění GSP+

- snížení podmínek, zvýšení závazků v oblasti ochrany životního prostředí, lidských práv
- vyšší ochrana pro textilní průmysl v EU
- stabilita
 - 10 letá platnost (předtím úpravy každé 3 roky)
- rozšíření produktů

Beneficiaries of EU's unilateral trade preferences

- Standard GSP (17 countries)
- GSP+ (9 countries)
- Everything But Arms (49 countries)

SUSPENZE (NELIMITOVANÉ MNOŽSTVÍ) A KVÓTY (PRO URČITÉ MNOŽSTVÍ)

- pozastavení (nikoliv osvobození) cel
- opatření napomáhající zvýšení produktivity
- možnost společností z EU požádat o snížení celních sazeb, snížení celních kvót, pokud produkty nejsou dostupné v EU (pouze nehotové výrobky – tj. nutné další zpracování v EU)
- žádosti se předávají EK 2x ročně (15.3.x/15.9.x pro 1.1.x+1/1.7.x+1)
- snížení na 0% na 5 let (lze i jinak a na kratší dobu)
- nejsou brány v potaz rozdíly mezi cenou dováženého a na trhu EU dostupného výrobku
- nevztahuje se na antidumpingová cla

KVÓTY

- požadavek transparentnosti a rychlosti přidělování (ihned, resp. 10 dnů)
- nař. č. 717/2008 – procesní pravidla a pravidla pro rozdělení kvót:
 - Metoda rozdělení založená na tradičních obchodních tocích (čl. 6 – 11)
 - Metoda založená na pořadí došlých žádostí – first com – first served (čl. 12)
 - Metoda založená na podílu požadovaného množství na celkové kvótě k rozdělení (čl. 13)

MUNI
LAW

AUTONOMNÍ NÁSTROJE - KVANTITATIVNÍ

DOVOZ

DALŠÍ ÚPRAVA DOVOZU – MNOŽSTEVNÍ OMEZENÍ

neomezený dovoz ze třetích států

vs.

ochrana zájmů EU a jejích subjektů

ZEMĚ S TRŽNÍ EKONOMIKOU

- nařízení č. 478/2015, o společných pravidlech dovozu
- dovoz je volný, nepodléhá kvantitativním omezením
- v případě hrozby vážné újmy – možnost omezení (časově limitováno)
- Informační a konzultační postup, vyšetřování, kontrolní opatření, ochranné opatření

ZEMĚ S CENTRÁLNĚ ŘÍZENOU EKONOMIKOU

- nařízení č. 755/2015, o společných pravidlech dovozu z některých třetích zemí
- centrálně řízená ekonomika
- Ázerbájdžán, Bělorusko, Kazachstán, Severní Korea, Turkmenistán, Uzbekistán
- sice neomezený dovoz, ale zohlednění určitých specifik (ale v podstatě to samé jako u zemí s tržním hospodářstvím)

AUTONOMNÍ NÁSTROJE – VÝVOZ

VÝVOZ

- opět realizováno v rámci dohod WTO
- princip **neomezeného** vývozu
- nař. č. 579/2015 možnosti omezení (ochrana trhu EU)
 - možnosti podpory (pouze zemědělské výrobky)
 - zvláštní režim – předměty kulturní hodnoty, chemikálie, kontaminované potraviny a krmiva, technologie dvojího užití
- exportní garance a pojištění rizik
- řízení v jiných státech proti vývozům z EU:
 - <http://trade.ec.europa.eu/actions-against-eu-exporters/cases/>

ZVLÁŠTNÍ REGULACE

- nařízení Rady (ES) č. 116/2009, o vývozu kulturních statků
- nařízení Rady (EHS) č. 2219/89 o zvláštních podmínkách pro vývoz potravin a krmiv po jaderné havárii nebo jiném pří-padu radiální mimořádné situace
- nařízení Rady (ES) č. 428/2009, kterým se zavádí režim Společenství pro kontrolu vývozu, přepravy, zprostředkování a tranzitu zboží dvojího užití

AUTONOMNÍ NÁSTROJE – OBLASTI ZVLÁŠTNÍ REGULACE DOVOZU I VÝVOZU

REGULACE DOVOZU I VÝVOZU

- nebezpečné chemikálie
- geneticky modifikované potraviny a krmiva
- obchod s volně žijícími živočichy

MUNI
LAW

OCHRANNÁ OPATŘENÍ
SANKCE

OCHRANNÁ POLITIKA

- opatření proti obchodním překážkám (1843/2015)
 - TBA – trade barriers regulation (dovoz i vývoz), embargo, bojkot...
 - ofenzivní nástroj, aktivně hájit zájmy EU, podnět může podat stát i jednotlivec
 - konzultace ve „Výboru čl. 133“, Komise poté může přijmout opatření – jsoucí v souladu s mezinárodními závazky (musí být splněn proces ve WTO)
- antidumpingová opatření (vychází z WTO) nař. č. 1036/2016, Komise; nikoliv na služby
 - nikoliv zanedbatelná škoda
 - prozatímní clo, konečné antidumpingové clo
- opatření proti subvencím (vychází z WTO) nař. č. 1037/2016, Komise
 - nikoliv zanedbatelná škoda
 - přijetí vyrovnávacího cla

OCHRANNÁ POLITIKA

- databáze antidumpingových a antisubvečních řízení v EU
 - <http://www.mpo.cz/cz/prehled-ad-as.html>

SANKCE

- nástroje společné zahraniční a bezpečnostní politiky
 - proti vládám kvůli jejich politikám
 - subjektům poskytujícím podporu k provádění těchto politik
 - skupinám a organizacím
 - osobám podporujícím výše uvedené politiky a podílejícím se na činnostech skupin a organizací
- druhy:
 - embargo
 - omezení vstupu
 - zmrazení majetku
 - hospodářské sankce vůči odvětví (vč. zákazu dovozu a vývozu, zákazu investic a poskytování služeb)
- <https://www.sanctionsmap.eu/#/main>

MUNI
LAW

REGULACE NÁRODNÍ

NÁRODNÍ REGULACE

- mezinárodní bezpečnostní závazky ČR (*nemají self-executing povahu*)
- obchodování s vojenským materiálem
- zbraně a střelivo nevojenského charakteru
- pyrotechnika
- vývoz předmětů kulturní hodnoty
- přeshraniční přeprava odpadů
- dovoz biopaliv